

Förord

av Göran Heijtz och Jonas Reiner

Böcker har fått en renässans under den pågående pandemin, och vi har förstått att *Postryttaren* för 2020 för många blev ett uppskattat inslag under en för övrigt dyster period.

Årets version, den 71:a, hoppas vi ska bli lika omtyckt och väl läst. Förutom att ha en postal eller posthistorisk inriktning, innehåller de flesta av artiklarna denna gång även ovanligt mycket kulturhistoria, från 1700-talet och framåt.

I årets första artikel med titeln ”Postmästaren från Halmstad som satte färg på filatelin”, berättar Staffan Bengtsson om en intressant person som har lämnat spår efter sig i form av många nyanser, färgade stämplat och ovanliga försändelser från vår första frimärksemmission, skilling banco. Men, vi får också information om hur en medelstor stad och postverksamheten utvecklades under 1800-talet.

Den kanske märkligaste artikeln i år är skriven av Christer Brunström, ”Samuel Allan Taylor – samvetslös frimärkspionjär”. Taylor, verksam i Kanada och USA, ägnade sig under några årtionden från 1860-talet och framåt åt att ge ut och marknadsföra egna lokalpostmärken, som aldrig hade någon anknytning till befordran av lokalpost. Vi får se bilder på märkena och följa alla turer omkring dessa. Artikeln berättar även om hur Taylor gav ut ”egna” frimärken från andra länder, t.ex. från Guatemala år 1867, fyra år innan landets första officiella frimärken utkom.

Nästa bidrag är skrivet av Per Gustafson med titeln ”Nyårsposten runt sekelskiftet

1900”. Artikeln handlar om alla de problem som postverket hade med att hinna sortera och dela ut alla nyårshälsningar, och vilka spår detta har lämnat efter sig i form av försändelser, olika stämplat och noteringar. Nyårsposten var årets största utmaning för postpersonalen, försändelserna skulle delas ut på nyårsdagen, och de postades ofta sent, så att all hantering måste ske på kort tid. Artikeln är illustrerad med många intressanta bilder.

”Granbergs Konstindustri och deras ryska vykort” berättar Göran Heijtz om. Artikeln handlar om det svenska vykortförlaget som blev näst störst i världen, inte minst tack vare sin produktion för den ryska marknaden. Men den berättar också om hur Heijtz köpte ett större parti med ryska kort på 1970-talet, och om varför dessa fanns bevarade här i landet. Vi får även veta varför man kastade pil på vykort. En hel del av det sociala livet i början av 1900-talet framgår utifrån levnadshistorien om Karl Granberg, hans familj och företagets uppgång och fall. Vykortets tidiga historia och utveckling beskrivs med hjälp av förlagets vykort, mest ifrån det då mycket omfattande ryska kejsardömet.

Årets jubilar i frimärksvärlden är Czeslaw Slania, som föddes för precis 100 år sedan. Stephan Pomp skriver om mästergravören under titeln ”Czeslaw Slania – över tusen frimärksgravyrer och mycket mer”. I *Postryttaren* har det tidigare skrivits artiklar om Slania, främst som person. Pomp däremot beskriver Slanias utveckling som gravör och alla de olika typer av verk som han har framställt, utöver frimärken t.ex.

konstgravyrer, sedlar, märken med porträtt av kända personer m.m. Vi får också se exempel på gravörens skämtsamma sida. Hela artikelns innehåll är en bra sammanfattning av hur Pomp själv har samlat, och därmed hur en samling av Slanias verk kan läggas upp. På 100-årsdagen, den 22 oktober, finns det planer för ett speciellt evenemang på Postmuseum, så håll ögonen öppna för kommande information.

Förra året, 2020, var det 300 år sedan postverket flyttade in i kvarteret Penelope, dvs. där Postmuseum ligger idag. Detta uppmärksammade museet med en utställning under året, både fysiskt och digitalt. Eftersom många på grund av pandemin missade att se jubileumsutställningen, har Hedvig Bruzæus, som har arbetat på museet sedan 1996, sammanfattat husets och kvarterets historia i en artikel med titeln ”2020 – ett skynt men inte glömt 300 årsjubileum”. Här berättas om alltifrån fastigheternas förändringar och olika verksamheter, till inte minst alla de människor som har bott, arbetat eller besökt Postmuseibygnaden och dess föregångare, samt lite om verksam-

heten idag. För den som vill se mer, finns den digitala utställningen kvar på Postmuseums hemsida.

Årsboken innehåller som brukligt redogörelser för verksamhetsåret, som blev lite anorlunda 2020, både för Föreningen Postmusei Vänner och för Postmuseum.

För tio år sedan, 2011, innehöll *Postryttaren* för första gången en förteckning över alla författare genom åren i *Postryttaren*. I år har denna uppdaterats med de tio senaste årens skribenter. Eftersom alla äldre årgångar (utom de två senaste) nu finns digitaliserade och tillgängliga på Postmuseums hemsida, under rubrik biblioteket, går det lätt att läsa äldre artiklar. På hemsidan finns även ett samlingsregister över alla artiklar, sorterade ämnesvis, där man kan söka om man vill veta vad som har skrivits om en viss företeelse.

Har du själv haft funderingar på att skriva en artikel om något som berör post, posthistoria, Postmuseum, filateli eller vykort? Gör slag i saken, och ta gärna kontakt med ordföranden, redaktören eller någon i redaktionskommittén.